

דף צו.

עין משפט א.

יו"ד סימן פה פעיף ח

ט. שני גידים הם בירך: האחד פנימי סמוך לעצם, והשני חיצון סמוך לבשר ושניהם אסורים וצריך לחטט אחריהם אלא שהפנימי אסור מן התורה והחיצון מדרבנן. והגידין הדקין ההולכים באורך הירך מתחת לבשר מגיד החיצון לגיד הפנימי והם נקראים קנוקנות ואסורים מדבריהם, ושומנם ישראל קדושים נהגו בו איסור.

הגה: המנקר צריך לשבור ראשי העצמות^ח כדי להסיר הקנוקנות מעיקרן, ואין ללמוד סדר הניקור רק במראית העין מן המומחה ובקי בניקור.

עין משפט ד.

יו"ד סימן ק פעיף א

א. בריה^א כמו נמלה או עוף טמא וגיד הנשה ואבר מן החי^ב, וביצה שיש בה אפרוח^ג וכיוצא בהם^ד אפי' באלף לא בטלה.

ה. והמפקק בזה ראוי לנידוי אם אינו חוזר בו. כף החיים אות כ"א.
א. מסקנת הגמ' בחולין דף ק' על המשנה דגיד הנשה. כל דבר חשוב שאינו בטל כמו בריה וחתיכה הראויה להתכבד ודבר שבמניין וכיוצא איסורם מדרבנן אבל מן התורה בטלים כשאר איסורין, ונפ"מ אם יש ספק אם זה בריה או חתיכה הראויה להתכבד הוי ספיקא דרבנן ולקולא. ט"ז ס"ק א'. וש"ך ס"ק א'. ודוקא אם הוא ספק בריה או ספק באותם דברים שאמרו שאינם בטלים אפי' באלף אבל אם הספק באיסור כמו ביצים שהם מספק טריפה בזה אפי' באלף לא בטיל. ט"ז וש"ך שם.
ב. מקורם מחי לאפוקי חטה. ואבר מן החי אפי' אין בו כזית. כף החיים אות ה' ודלא כהפ"ת. ודוקא מטהורין אבל מטמאין או בשרצים בטל האבר בששים. כף החיים אות ו'.

ג. אבל שיש בה דם בטילה. כ"כ הב"י בסי' ק"י בבד"ה. ש"ך ס"ק ב'. וביש בה אפרוח או דם והיא סרוחה מבפנים התבשיל מותר וא"צ ביטול אפי' בששים דהוי ג"ט לפגם, כמ"ש בסי' ק"ג, ולא שייך בזה דין בריה כיון שמכירה וזורקה, כ"כ הברכי יוסף בשיו"ב אות ג' בשם מוהר"ר שלמה עמר בפסקי דינים והסכים עמו. כף החיים אות ח'.

ד. ואף זבובים ונמלים שנפשו של אדם קצה בהם וטעמם פגומים ואין ראויים למאכל אדם כלל כנבילה סרוחה מעיקרא אפ"ה לוקה עליהם כי גזירת הכתוב היא דבריה היא ואינה בטילה. ואפי' כינה מזיעת אדם בריה היא ואינה בטילה כל עוד שהיא שלמה. כה"ח אות ט'. ואם הוציאה התבשיל מותר אם יש בו ששים נגדה ועיין לקמן בס"ק י"ד.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחודר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

א. ב. אין לו דין בריה אלא א"כ היה בו חיות להוציא חטה אחת של איסור^ה שאין לה דין בריה. ועוד בברייתא צריך שיהיה הדבר אסור מתחילת ברייתו^ו להוציא עוף טהור שנתנבל בשחיטה^ז, ושור הנסקל^ח. בריה ג"כ צריכה להיות דבר שלם שאם יחלק אין שמו עליו, להוציא חלב^ט וצריך שהבריה תהיה שלמה לאפוקי אם נתרסקה^י.

הגה: עיקר גיד הנשה אינו אלא על הכף בלבד^כ והוא ברוחב ד'^ל אצבעות, ואם הוא שלם יש לו דין בריה.

דף צו:

עין משפט א. יו"ד סימן פה סעיף ט

ט. י. גופו של גיד אינו אלא כעץ שאין בו טעם ואעפ"כ אסרתו תורה, לכן אינו אוסר תערובתו בפליטתו, אבל הקנוקנות והשומן יש בהם טעם ואוסרין תערובתן בפליטתן.

ה. אע"פ שהיא אסורה מתחילת ברייתה כגון של כלאים. ש"ך ס"ק ג'.
ו. כתב בפלתי אות ב' שלמד מכאן היתר לנמלים הגדלים בפירות ובקמח שאף אם פירשו בטלים בששים דאין איסור מתחילת ברייתה שהרי קודם שפירשו היו מותרים, אבל החו"ד ועוד חלקו על הפלתי, וכ"כ הברכי יוסף בשו"ב אות ד'. כף החיים אות ג'.
ז. וכ"ש נטרף. ש"ך ס"ק ג'. דבעינן שיהיה האיסור מחמת עצמו מתחילת ברייתה ולא שדבר אחר גרם לה לאוסרה. כף החיים אות י"ג מהפר"ח. ואפי' שנתנבל בשעת שחיטה ולא היה לו שעת הכושר לא הוי בריה. ש"ך ס"ק ד' מהב"ח.
ח. ואף דאסור משום אבר מן החי מ"מ מחמת אותו איסור אינו נאסר מתחילת ברייתו. כף החיים אות ט"ו. מהכריתי אות ד'.
ובנתנבלה בשחיטה אם חתך ממנה אבר בעודה מפרכסת דין אבר מן החי יש לו ובריה הוי, ודוקא בחתך ממנה לאחר שמתה הנבילה אין לה דין בריה. כף החיים אות י"ד.
ט. להוציא חלב שחשיב איסור מתחילת ברייתו והיה לו חיות כמו גיד הנשה ואפ"ה לא הוי בריה כיון שאם יחלק שם חלב עליו משא"כ גיד הנשה ואבר מן החי שאם יחלקו אותו אין שמו עליו אלא חתיכת גיד וחתיכת אבר נקראים. ש"ך ס"ק ה'. והר"ן כתב דחלב אין עליו דין בריה כיון שאינו במקום אחד ואינו כעין בריה שהיא מקובצת במקום אחד.
י. או נחתך ממנה אבר אחד אפי' אבר שאין הנשמה תלויה בה. ש"ך ס"ק ו'.
כ. ודלא כמ"ד שכל גיד הפנימי אסור מן התורה. ועיין בסי' ס"ה סעיף ח'.
ל. זה בשור הגדול, וכבש קטן ב' אצבעות. ט"ז ס"ק ג'.

עין משפט ב.

יו"ד סימן ק סעיף ב.

ג. דבר שהוא בריה שנתבשל עם היתר אם אינו מכירו הכל אסור והרוטב בנותן טעם^מ, ואם מכירו, זורקו והאחרים והרוטב צריך שיהיה בהם ששים^י כנגדו, חוץ מגיד הנשה שלא צריך ששים שאין טעמו אסור, אבל שומן של גיד הנשה יש בו טעם וצריך בו ששים כנגדו להתיר הרוטב.

ד. ירך שנתבשל עם גידו, אם מכירו זורק הגיד וכל השאר מותר אם יש בו ששים כנגד שמנו^ס של הגיד. ואם אינו מכירו כל החתיכות אסורות, ואם יש בקדריה ששים כנגד השומן שבגיד הרוטב מותר ואם לאו אסור, ואם נימוח הגיד^ע ואינו ניכר צריך ג"כ ששים כנגדו.

עין משפט ג.

יו"ד סימן קה סעיף ד.ט.

ה. איסור בין חם בין קר שנפל על הצלי היתר שאצל האש אינו אוסר אלא כדי נטילה^פ שאין כאן רוטב כמו בתבשיל שיוליך פליטת האיסור בכל ויערבו.

ו. ירך שצלה אותו בגיד הנשה שבו^צ או חתיכת איסור שצלאה עם חתיכת היתר ונוגעים זה בזה צריך להסיר כדי נטילת רוחב אצבע

מ. ע"י סינון, כמו סעיף ד'. ש"ך ס"ק ז'.

נ. דוקא בדבר טמא אבל לא בנמלה וכיוצא בזה מדברים המאוסים דטעמם לפגם ואין צריך ששים. וכמ"ש בסי' ק"ד ובסי' ק"ז סעיף ב', וש"ך שם.

ס. ואם הוא דבוק בחתיכה צריך ששים נגד כל החתיכה לדעת הרמ"א בסי' צ"ד סעיף ד', ט"ז ס"ק ד'. והש"ך בס"ק ח'. ועיין בכף החיים אות כ"ה.

ע. פי' והלך ממנו חשיבותו כבריה מ"מ צריך ששים נגדו אע"פ דעץ בעלמא הוא התורה אסרתו. ט"ז ס"ק ה'.

פ. וכיון שאנו לא בקיאים בכחוש ובשמן, כמ"ש ברמ"א בסעיף ה' א"כ אפי' בכחוש צריך ששים וגם כדי נטילה וזה גם לספרדים הנוהגים ע"פ מר"ן כאן מחמירין כי אנו לא בקיאים בכחוש ושמן. כף החיים אות ס"ח.

צ. דשמנו של גיד אסור מדרבנן, כמו שנתבאר בסי' ס"ה סעיף ט', וסי' ק' סעיף ב', דאילו גופו של גיד אינו אלא כעץ בעלמא. ש"ך ס"ק י"ב.

סביב הגיד ^ק, וכן מן החתיכה ממקום שנגעה בחתיכת האיסור.

ה. ז. ה"ה אם נפל איסור על חתיכה שבקדירה שהיא מחוץ לרוטב ולא ניער הקדירה ולא כיסה אותה אינו אוסר אלא כדי נטילה ^ר. אבל אם היא ברוטב לרש"י בעינן כולה ולר"י אפי' מקצתה, או אפי' כולה מחוץ לרוטב אבל ניער או כיסה הקדירה, הרוטב מפעפע טעם האיסור ונכנס בכולו.

מ. טו. מלוח שאינו נאכל מחמת מלחו דינו כרותח ^ש ומפליט לאסור כדי קליפה, אם הוא שומן הגיד ^ת והקנוקנות שבו, אבל בקרומות יש להחמיר ולהצריך כדי נטילת מקום ^א. ואם הוא חלב ממש צריך ששים לבטלו ^כ.

מ. טז. אם הבשר שנמלח עמו שמן ^ג אפי' בשומן הגיד צריך ששים לבטלו ^ד וגם ליטול ממקום שנגע כדי נטילה, ולפחות כדי קליפה ^ה.

ק. היינו מעיקר הדין אבל לפי המנהג בסי' ס"ד סעיף כ' בהג"ה יש להצריך ששים אפי' במליחה במקום שאין הפסד וכ"ש בצלי. ש"ך ס"ק י"ב.

ר. עיין בסי' צ"ב סעיף ב' ונתבאר שם.

ש. מימרא דשמואל בפסחים ע"ו, ובחולין צ"ז, ונתבאר בסי' צ"א סעיף ה' כמה השיעור שאינו נאכל מחמת מלחו.

והגירסא שכתבנו כך היא בשו"ע הישן הנדפס משנת שכ"ז. וכן הגיה הכנה"ג, ובביאור הגר"א אות נ"ב.

ת. והיינו דבשומן הגיד והקנוקנות שהם מדרבנן די בקליפה אבל בקרומות שיש בהם ספק אם אסורים מן התורה או מדרבנן יש להחמיר ולהצריך נטילה. כף החיים אות צ"ב.

א. אבל א"צ ששים ואף דקימ"ל אפי' בציר וכחוש משערין בששים מ"מ שמנו של גיד שאינו אלא מדרבנן מקילין בו וזה מדינא אבל מכח המנהג יש להצריך ששים. ש"ך ס"ק כ"ז.

ב. וגם כדי נטילת מקום ממקום הדבוק בו החלב. כף החיים אות צ"ד.

ג. לפי שהולך השומן של הבשר ומפטם לגיד והוי כחלב ממש. כמ"ש בב"י בד"ה ולענין הלכה.

ד. וצריך ששניהם יהיו מלוחים אבל אם האיסור מלוח וההיתר תפל כיון שהוא תפל אין בו כח לפטם האיסור שהוא כאן הגיד. ש"ך ס"ק כ"ח. ורק שהאיסור למטה שמן והתחתון גובר שאני דאוסר עד ששים, אבל אם האיסור למטה כחוש אינו אוסר אלא כדי קליפה. כף החיים אות צ"ו, מהדגול מרבבה בסי' ע' סעיף ד', לפרש דברי השו"ע.

ה. זה דוקא בשומן הגיד שאין איסורו מן התורה אבל בקרומות שיש ספק איסור תורה ודאי מדינא בעי ששים ונטילה ולא רק קליפה. כף החיים אות צ"ז.

יז. כל זה לענין חתיכה עצמה שהיה החלב דבוק בה^י, אבל לענין שאר החתיכות שנמלחו יחד, אם אין בכל אחת מהם בפני עצמה ששים לבטל החלב אסורות^ז. ואין מצטרפין ביחד לבטל האיסור דאין החלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב.

יח. אם אין ידוע אם נגעה בכולן, כולן אסורות^ח, ואם ידוע שלא נגעה אלא באחת ואין ידוע איזו היא כולן מותרות^ט.
דחד בתרי בטיל אפי' הן חתיכות הראויות להתכבד^י.

הגה: י"א דכל מליחה אינה אוסרת אלא כדי קליפה^כ, ולפי שאין אנו בקיאים בין בשר כחוש לבשר שמן נוהגים לשער בכל מליחה בששים^ל כמו

י. או מונח אצלה. ש"ך ס"ק כ"ט. והיינו שמונחת סמוך לה בפליטתה אפי' אינה נוגעת בחלב. כף החיים אות צ"ח.

ז. ואם יש ששים גם הם מותרות חוץ מהחתיכה שדבוק בה האיסור שצריכה ג"כ קליפה או נטילה או אותה חתיכה שידוע שנגעה בחלב עצמו אבל כל חתיכה שידוע שלא נגעה בה החלב כודאי מותרת אף שאין בה ששים נגד האיסור, ואע"פ שכל החתיכות נוגעות זו בזו משום שאין החלב מפעפע ויצא מחתיכה לחתיכה ע"י מליחה. כף החיים אות צ"ט.
ובלא ידוע אם החתיכה נגעה בחלב בזה צריך ששים נגד האיסור והיא בעצמה מותרת בלי נטילת מקום. ועיין בכף החיים אות ק'.

ח. וצריך ששים נגד האיסור של כל חתיכה וחתיכה וגם נטילה דספיקא דאורייתא לחומרא. כ"כ הלבוש. וביאור הגר"א אות נ"ט. ובכה"ג שכולם אסורות מספיקא דאורייתא אם תיפול חתיכה מהם לתבשיל גם לדעת הרמ"א אין אומרים כאן חנ"נ וצריך ששים נגד כל החתיכה אלא רק נגד האיסור הראשון שהוא כזית חלב אם ידוע. כף החיים אות ק"ג.

ט. וכל החתיכות מבטלות לחתיכה שנגעה באיסור בין אותם שאין בהם ששים נגד האיסור בין אותם שיש בהם ששים נגד האיסור מבטלין לחתיכות האחרות שספק נגע בהם האיסור.

ואם הם רק שתי חתיכות של היתר ובאחת מהם יש ששים נגד האיסור אנו תולין להקל שבזו שיש ס' נגע האיסור ומותרות. כף החיים אות ק"ו.
ומיירי כמובן שיש בכל הג' חתיכות לבטל החלב, דאם לא כן אינו בטל ברוב מטעם שמא יבשלם ביחד ויתן טעם, כדלקמן בסי' ק"ט סעיף ב'. ש"ך ס"ק ל"א.
ואע"ג דאפשר לברורי שכל חתיכה יטעם אותם קפילא וכל חתיכה שיש בהם טעם איסור יאסור אותה וא"כ הו"ל כאיסור הניכר שאין לו ביטול. כף החיים אות ק"ח.

י. והטעם שהחלב שבהן הוא איסור בלוע ואין אומרים באיסור בלוע חתיכה הראויה להתכבד, כמ"ש בסי' ק"א סעיף ב'. ט"ז ס"ק כ"ג. וש"ך ס"ק ל"ב.

כ. פי' אפי' בשומן ממש. ט"ז ס"ק כ"ד. והמתירין בקליפה רק במליחה אפי' בשמן אבל בצליה רבו האוסרין בשמן להצריך ששים. כף החיים אות ק"י.

ל. גם לספרדים ההולכים ע"פ מר"ן. כף החיים אות קי"א. ומ"מ בשעת הדחק או הפ"מ יש לסמוך על מר"ן ולהתיר בבשר כחוש לפי ראות עיני המורה ע"י קליפה.

בבישול, ואם יש ששים בן הכל ביחד ^מ נגד כל החתיכה ^י שהחלב דבוק בה, הכל מותר חוץ מאותה חתיכה עצמה שהאיסור דבוק בה, ואותה חתיכה שהאיסור נגע בה צריכה קליפה מעט ^ס, ואם אינו ידוע איזה נגעה כולם מותרות ^ע. ואם אין ששים הכל אסור, ואין לשנות המנהג.

^{הגה:} כל זה באיסור ששייך בו שמנונית כמו חלב או ציר ^פ אבל באיסור שאין בו שמנונית כלל כמו חמץ בפסח לכו"ע מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה ^ז, ויש לסמוך על זה באיסור כחוש שאינו אלא מכח מנהג לשער בששים, אבל לא באיסור שמן שמדינא צריך ששים.

^מ. אמנם השו"ע פסק דאם אין בכל אחת מהם בפני עצמה ששים לבטל החלב אסורות ואין מצטרפות ביחד וא"כ לספרדים שקיבלו עליהם חומרת מר"ן הם אסורות. ועיין בכף החיים באות צ"ט, ובאות קי"ג.

^נ. משמע דגם במליחה אמרינן חנ"נ וע"כ כתב נגד כל החתיכה, אבל בהפ"מ יש להתיר ולא אמרינן חנ"נ במליחה, וכמו שכתב הש"ך בסי' צ"ב ס"ק ט"ז. וכל זה לדברי הרמ"א אבל לדעת השו"ע לא אמרינן חנ"נ במליחה אפי' בהפסד מועט, וכמו שכתב כאן מר"ן שהצריך הששים לבטל החלב ולא כל החתיכה. כף החיים אות קי"ד.

^ס. פי' במקום שנוגע בחלב לבד ולא על כל החתיכה. כ"כ הפר"ח באות מ"ה.

^ע. דבטל ברוב, ומיירי שידוע שלא נגע ברובן. ש"ך ס"ק ל"ה. והפר"ח באות מ"ו כתב אע"פ שכל החתיכות נגעו באיסור כיון שאינו ידוע באיזה מקום מהחתיכה נגעה באיסור א"צ לקלוף את כולם מספק.

^פ. וה"ה דם דנכלל בזה. ט"ז ס"ק כ"ו.

^צ. מיהו באו"ח בסי' תס"ז סעיף י"ד כתב הרמ"א דיש לאסור אותה חתיכה כולה שנמצא עליה החטה בפסח ולהתיר האחרות ע"י קליפה. ש"ך ס"ק ל"ז. ועיין בכף החיים שם באו"ח באות קצ"ז באורך.